

Sygn.akt III AUa 1088/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 czerwca 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Bożena Szponar - Jarocka (spr.)

Sędziowie: SA Dorota Elżbieta Zarzecka

SA Alicja Sołowińska

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 6 czerwca 2017 r. w B.

sprawy z odwołania T. C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji wnioskodawcy T. C.

od wyroku Sądu Okręgowego w Ostrołęce III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 30 sierpnia 2016 r. sygn. akt III U 87/16

oddala apelację.

SSA Dorota Elżbieta Zarzecka SSA Bożena Szponar - Jarocka SSA Alicja Sołowińska

Sygn. akt III AUa 1088/16

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. decyzją z dnia 22 stycznia 2016 r. odmówił T. C. prawa do emerytury z tytułu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach, uznając, że na dzień 1 stycznia 1999 r. ubezpieczony nie legitymuje się wymaganym 25-letnim ogólnym stażem pracy.

W odwołaniu od tej decyzji T. C. domagał się zaliczenia do ogólnego stażu pracy okresów wymienionych w decyzji z dnia 19 kwietnia 2011 r., w których podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników w latach 1989-1998.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania, stwierdzając, że T. C. nie legitymuje się 25-letnim ogólnym stażem pracy wymaganym do przyznania emerytury na mocy art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Organ rentowy nie uwzględnił odwołującemu do stażu pracy okresów podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników w latach 1989-1998, ponieważ za te okresy nie zostały opłacone składki na (...)

Sąd Okręgowy w Ostrołęce wyrokiem z dnia 30 sierpnia 2016 r. oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy odwołał się do art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych

w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), które określają przesłanki przyznania prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym osobom urodzonym po dniu 1 stycznia 1949 r. (w tym m.in. dla ubezpieczonego urodzonego w dniu (...)). Sąd ustalił, że spór w sprawie ograniczał się do ustalenia, czy odwołujący legitymował się do dnia 31 grudnia 1998 r. wymaganym 25-letnim ogólnym stażem pracy. Sąd zaznaczył, że organ rentowy uznał odwołującemu ogólny staż pracy w wymiarze 24 lat, 8 miesięcy i 11 dni, ale nie zaliczył okresów podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników w latach 1989-1998, ponieważ za te okresy nie zostały opłacone składki na (...). Spełnienie pozostałych przesłanek warunkujących przyznanie odwołującemu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym nie było kwestionowane przez organ rentowy. Organ rentowy w szczególności uznał odwołującemu za udowodniony staż pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 17 lat, 4 miesięcy i 14 dni.

Odwołując się do art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Sąd podkreślił, że przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości istnieje możliwość uwzględnienia okresów ubezpieczenia społecznego rolników, ale tylko tych, za które opłacono składki przewidziane w odrębnych przepisach. Sąd zaznaczył, że uwzględnieniu podlega okres ubezpieczenia społecznego rolnika, który wywiązał się z obowiązku składkowego przewidzianego w przepisach obowiązujących w okresie, w którym przypada to ubezpieczenie. Dodał, że obowiązek opłacania przez rolników indywidualnych składek na ubezpieczenie społeczne został wprowadzony ustawą z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin. Obowiązek ten utrzymały następnie wszystkie późniejsze ustawy dotyczące ubezpieczenia społecznego rolników, rozszerzając go od 1983 r. na domowników.

Sąd ustalił, że zgodnie z decyzjami Prezesa KRUS z dnia 19 kwietnia 2011 r. T. C. w okresach od dnia 29 marca 1989 r. do dnia 30 czerwca 1989 r. i od dnia 7 września 1990 r. do dnia 31 grudnia 1990 r. podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników w zakresie ubezpieczenia emerytalno-rentowego (decyzja z dnia 19 kwietnia 2011 r., znak (...)) oraz w okresach od dnia 1 sierpnia 1991 r. do dnia 30 września 1991 r., od dnia 22 października 1991 r. do dnia 31 grudnia 1991 r., od dnia 25 maja 1992 r. do dnia 30 września 1992 r., od dnia 24 marca 1993 r. do dnia 30 czerwca 1993 r., od dnia 17 lipca 1993 r. do dnia 30 września 1993 r., od dnia 31 marca 1994 r. do dnia 30 czerwca 1994 r., od dnia 18 sierpnia 1994 r. do dnia 31 grudnia 1994 r., od dnia 20 czerwca 1995 r. do dnia 30 września 1995 r., od dnia 29 maja 1996 r. do dnia 31 grudnia 1996 r., od dnia 22 maja 1997 r. do dnia 30 września 1997 r. i od dnia 28 maja 1998 r. do dnia 30 września 1998 r. podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników w zakresie ubezpieczenia emerytalno-rentowego oraz wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego (decyzja z dnia 19 kwietnia 2011 r., znak (...)). W tych okresach odwołujący przebywał na urloпах bezpłatnych, w trakcie których prowadził gospodarstwo rolne o powierzchni 13,71 ha. Za te okresy ubezpieczenia rolniczego odwołujący nie uiścił należnych składek. Jak wynika z pisma KRUS z dnia 6 maja 2016 r. składki te uległy przedawnieniu, ponieważ odwołujący zbyt późno zgłosił się do ubezpieczenia społecznego rolników. Zgodnie ze stanowiskiem odwołującego w trakcie zatrudnienia w elektrowni korzystał on z urlopow bezpłatnych, w trakcie których pracował w swoim gospodarstwie rolnym. Odwołujący nie wiedział, że powinien wówczas uiszczać należne składki na ubezpieczenie społeczne rolników. Chciał uiścić w KRUS zaległe należne składki, ale okazało się to niemożliwe z powodu przedawnienia.

Sąd Okręgowy uznał, że nie istniały podstawy do zaliczenia T. C. do stażu pracy okresów podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, o których mowa w decyzjach KRUS z dnia 19 kwietnia 2011 r., gdyż za te okresy odwołujący nie opłacił składek przewidzianych przepisami. Zdaniem Sądu skoro odwołujący nie wywiązał się z obowiązku składkowego przewidzianego w przepisach obowiązujących w okresie, w którym przypadało to ubezpieczenie, nie można zaliczyć tych okresów do okresów ubezpieczenia, od których zależy prawo do emerytury (art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych). Z tego powodu Sąd uznał, że T. C. nie udowodnił wymaganego do dnia 31 grudnia 1998 r. 25-letniego okresu składkowego i nieskładkowego, a przez to nie spełnił jednej z podstawowych przesłanek do przyznania emerytury w niższym wieku emerytalnym.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy oddalił odwołanie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Pełnomocnik T. C. złożył apelację od wyroku Sądu Okręgowego, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając:

1. obrazę prawa materialnego, tj. art. 10 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z art. 52 ust. 1 pkt 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w zw. z art. 59 § 1 pkt 9 Ordynacji podatkowej przez jego błędną interpretację,
2. obrazę prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. przez dokonanie dowolnej, jednostronnej oceny dowodów, a w szczególności pominięcie w ocenie materiału dowodowego pisma KRUS z dnia 12 sierpnia 2016 r.

Pełnomocnik odwołującego powołał się na orzecznictwo sądowe i stwierdził, że skoro nie istniał obowiązek opłaty składek na ubezpieczenie społeczne rolników za sporne okresy z powodu upływu okresu przedawnienia, to odwołujący był zwolniony z mocy ustawy z tego obowiązku. Z tych powodów pełnomocnik odwołującego wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i ustalenie, że T. C. nabył prawo do emerytury, a także o zasądzenie na rzecz odwołującego kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje. Jako wnioski ewentualne wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Ostrołęce do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie, a zarzuty w niej wskazane nie prowadzą do odmiennej oceny stanu faktycznego sprawy, której Sąd Okręgowy dokonał i przyjął za podstawę swojego rozstrzygnięcia. Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił stan faktyczny sprawy, a ocena przeprowadzonych dowodów uwzględnia zasady doświadczenia życiowego i logicznego rozumowania oraz nie przekracza granic swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.). Z tego względu Sąd Apelacyjny aprobuje stanowisko Sądu Okręgowego wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i przyjmuje je za własne.

Jak słusznie ustalił Sąd Okręgowy, zgodnie z decyzjami Prezesa KRUS z dnia 19 kwietnia 2011 r. T. C. w okresach od dnia 29 marca 1989 r. do dnia 30 czerwca 1989 r. i od dnia 7 września 1990 r. do dnia 31 grudnia 1990 r. podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników w zakresie ubezpieczenia emerytalno-rentowego (decyzja z dnia 19 kwietnia 2011 r., znak (...)), a w okresach od dnia 1 sierpnia 1991 r. do dnia 30 września 1991 r., od dnia 22 października 1991 r. do dnia 31 grudnia 1991 r., od dnia 25 maja 1992 r. do dnia 30 września 1992 r., od dnia 24 marca 1993 r. do dnia 30 czerwca 1993 r., od dnia 17 lipca 1993 r. do dnia 30 września 1993 r., od dnia 31 marca 1994 r. do dnia 30 czerwca 1994 r., od dnia 18 sierpnia 1994 r. do dnia 31 grudnia 1994 r., od dnia 20 czerwca 1995 r. do dnia 30 września 1995 r., od dnia 29 maja 1996 r. do dnia 31 grudnia 1996 r., od dnia 22 maja 1997 r. do dnia 30 września 1997 r. i od dnia 28 maja 1998 r. do dnia 30 września 1998 r. podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników w zakresie ubezpieczenia emerytalno-rentowego oraz wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego (decyzja z dnia 19 kwietnia 2011 r., znak (...)). W tych okresach odwołujący przebywał na urloпах bezpłatnych udzielonych przez (...) S.A., w trakcie których prowadził gospodarstwo rolne o powierzchni 13,71 ha. Odwołujący nie uiścił należnych składek za te okresy ubezpieczenia rolniczego. Jak wynika z pisma KRUS z dnia 6 maja 2016 r., składki uległy przedawnieniu, ponieważ odwołujący zbyt późno zgłosił się do ubezpieczenia społecznego rolników.

Istotnie, zgodnie z pismem z dnia 12 sierpnia 2016 r. Prezes KRUS zaliczyłby T. C. okresy wymienione w decyzji z dnia 19 kwietnia 2011 r. (znak: (...)) do stażu ubezpieczeniowego, od którego zależy prawo do świadczeń emerytalno-rentowych, pomimo odpisania ich z powodu przedawnienia. Stanowisko to nie jest jednak podstawą do zaliczenia spornych okresów podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników do 25-letniego ogólnego stażu ubezpieczeniowego (wyłącznie kwestionowanego przez organ rentowy), którego spełnienie uprawniałoby odwołującego do przyznania mu prawa do emerytury z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach na mocy art. 184 i art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r., poz. 748 ze zm., zwanej dalej ustawą emerytalną) w zw. z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Na podstawie art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki (traktując te okresy, z zastrzeżeniem art. 56, jak okresy składkowe), jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu

wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu. Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, wyrażonym w wyroku z dnia 10 października 2006 r. wydanym w sprawie I UK 73/06, zawarte w art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej odesłanie do odrębnych przepisów należy rozumieć jako warunek wywiązania się z obowiązku nałożonego przez te przepisy na rolnika podlegającego ubezpieczeniu. Oznacza to, że ustawodawca uzależnił zaliczenie podlegania obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy do okresów uprawniających do nabycia prawa do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych od opłacenia składki na to ubezpieczenie. Innymi słowy, podlega uwzględnieniu okres ubezpieczenia społecznego rolnika, który wywiązał się z obowiązku składkowego przewidzianego w przepisach obowiązujących w okresie, w którym przypada to ubezpieczenie (wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 2 grudnia 2003 r., II SA 608/03; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 15 lutego 2017 r., III AUa 243/16).

Sporne okresy podlegania przez T. C. ubezpieczeniu społecznemu rolników przypadają w okresie obowiązywania ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 268) oraz ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 1991 r., Nr 7, poz. 24), które obejmowały obowiązkiem opłacenia przez rolników składek z tytułu prowadzenia gospodarstwa rolnego zarówno rolników, jak i domowników rolnika. Bezspornie jednak odwołujący nie opłacił składki na ubezpieczenie społeczne rolników za okresy wymienione w decyzjach z dnia 19 kwietnia 2011 r. (znak: (...); znak: (...)), chociaż istniał wówczas obowiązek opłacenia składek z tytułu prowadzenia gospodarstwa rolnego. Nie jest uprawnione stanowisko pełnomocnika odwołującego, w świetle którego jeżeli obowiązek opłacenia składek na ubezpieczenie społeczne rolników wygasł z powodu upływu okresu przedawnienia, to jest to równoznaczne ze zwolnieniem odwołującego z mocy ustawy z tego obowiązku. Wprawdzie orzecznictwo sądowe, na które pełnomocnik odwołującego powołuje się w apelacji, dopuszcza możliwość uwzględnienia okresu ubezpieczenia społecznego rolników przy ustaleniu prawa lub wysokości emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jeżeli rolnik nie opłacił składki na ubezpieczenie społeczne rolników. Jednakże może to nastąpić, gdy rolnik był zwolniony z mocy ustawy z obowiązku opłacania składek na to ubezpieczenie. Nie dotyczy to zaś sytuacji, w której ubezpieczony miał obowiązek opłacenia składek na to ubezpieczenie, ale tego nie uczynił, ponieważ zobowiązanie składkowe wygasło w całości lub w części wskutek upływu okresu przedawnienia do ich opłacenia na mocy art. 59 § 1 pkt 9 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r., poz. 613) w zw. z art. 52 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r., poz. 704). Wynika z tego, że na mocy art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jako okres składkowy może być uznany jedynie okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, za który opłacono składkę. Odwołujący nie wywiązał się z tego obowiązku, wobec czego nie istniała podstawa do uzupełnienia ogólnego stażu ubezpieczeniowego o sporny okres prowadzenia gospodarstwa rolnego na mocy art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Brak uwzględnienia spornego okresu w niezbędnym zakresie do ogólnego stażu ubezpieczeniowego powoduje, że odwołujący nie legitymuje się 25-letnim okresem składkowym i nieskładkowym uprawniającym do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, o której mowa w art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację.

SSA Dorota Elżbieta Zarzecka SSA Bożena Szponar-Jarocka SSA Alicja Sołowińska